

BANGHAY-ARALIN TUNGKOL SA BATAS MILITAR

Baitang: Unang Baitang

Ang Mga Karapatan ng Batang Filipino

Paglalahat

- Ang bawat Filipino, bata o matanda, ay may mga karapatan.
- Mahalagang pangalagaan at ipaglaban ang inyong karapatan.
- Sa pagtutulungan ng lahat, mas magiging madali ang paglaban para sa karapatan.

Layunin

- Matukoy ang mga karapatan partikular na ang karapatan ng batang Filipino.
- Matukoy ang mga karapatang natatamasa o nararanasan nila.
- Maipaliwanag kung bakit mahalaga ang mga karapatang ito.

Konsepto at Talasalitaan

- **Karapatan** – bagay na dapat tinatamasa o naibibigay sa bawat tao¹
- **Ngasab** – maingay na pagnguya ng maraming pagkain⁴
- **Munti** – walang sapat sa laki, bilang, halaga o kapangyarihan⁴
- **Takang-taka** – gulat na may halong paghanga bunga ng isang bagay na maganda, hindi inaasahan, hindi kilala o hindi maipaliwanag⁴

Lunsarang pampanitikan

- *Sina Linggit Laban Kay Barakuda* (aklat na isinulat nina Lydia B. Brown, Lem Garcellano, Chuck Escasa, at Marie Clemente at iginuhit ni Boboi Calleja)²

Pamamaraan

Unang Araw

Gawain 1: Talakayan Tungkol sa Karapatan

1. Magpakita ng mga 5–10 larawang nagpapakita ng iba't ibang karapatan ng bawat bata.
2. Magtawag ng 2–3 estudyanteng maaaring magbahagi tungkol sa larawang pinapakita.
3. Tanungin ang klase kung ano ang pagkakatulad ng lahat ng larawan (lahat ay mga bagay na dapat ibigay).
4. Pamilyar ba kayo sa kung ano'ng tawag sa mga bagay na dapat ay naibibigay sa bawat tao? (karapatan)
5. Bigyan ang bawat isa ng papel. Papiliin ng isang karapatan (maaaring sila ang mag-isip o bunutan).
6. Sa papel, iguguhit nila kung paano nila nakukuha o hindi nakukuha ang karapatang naisip o nabunot.
7. Sa ibaba ng guhit ay magsusulat sila ng 3–5 na pangungusap upang ipaliwanag ang guhit.

8. Magkakaroon ng pagbabahagi (hal. indibidwal at lahat, indibidwal at pili lamang, ipangkat sila at sa grupo lamang magbahagi).
9. Isa sa mga karapatan ng tao ay ang magkaroon ng maayos at ligtas na kapaligiran at tahanan. Ang ating kuwento ngayon ay tungkol sa isdang nagulo ang tahanan dahil may panganib na malaking isda. Tuklasin natin kung matatalo ba ng mga maliliit na isda ang dambuhalang isda!

Gawain 2: Bago ang pagbasa

1. Ipakilala ang aklat: *Sina Linggit Laban Kay Barakuda* (pamagat), Rene O. Villanueva at Tom F. Agulto (sumulat), Boboi Calleja (gumuhit), PCTF at Cacho Publishing House (naglathala) at 1988 (taon ng pagkalimbag).
2. Talakayin ang talasalitaan. Maaaring gumamit ng mga larawan o mga aktuwal na bagay na maaaring madaling magpaintindi sa mga bata ng kanilang kahulugan.
 - a. **Munti** – May binili akong **munting** mansanas sa palengke. Maliit nga siya pero mukhang masarap dahil pulang pula. Ano kaya ang ibig sabihin ng **munti**? (maliit)
 - b. **Ngasab** – Dahil mukhang masarap talaga ang mansanas, kinagatan ko ito agad at nginuya. Sobrang bilis ng **pagngasab** ko, muntik na akong mabulunan. Ano kaya ang ibig sabihin ng **ngasab**? (nguya)
 - c. **Takang-taka** – Masarap talaga siya! Ngunit nung kumagat ako ng isa pa, may mapait akong natikman. Takang-taka ako kung ano iyon. Pagluwa ko, may uod pala ang mansanas! Ano kaya ang ibig sabihin ng **takang-taka**? (nag-iisip na tila naguguluhan)

Gawain 3: Habang Pagbasa

1. Maaaring tanungin ang mga sumusunod na tanong habang nasa daloy ng pagkuwento:
 - a. Sino ang maliit na isda? (Linggit)
 - b. Sino ang kanilang naging problema? (Barakuda)
 - c. Bakit? (dahil kinakain ang mga munting isda)
 - d. Ano ang kanilang naramdaman dahil dito? (takot)
 - e. Ano ang kanilang naisip na paraan upang mapalayas si Barakuda? (nagsama-sama upang makabuo ng higitang isdang may pulang mata)
 - f. Napalayas ba nila si Barakuda? (opo)

Maaaring ituloy sa susunod na araw.

Ikalawang Araw

Gawain 1: Pagtapos ng Pagbasa

1. Magbalik-aral sa kuwento at talakayan tungkol sa karapatan.
2. Sa ating kuwento, anong karapatan ang nalabag? (karapatan sa maayos at malayang tahanan)
3. Ipaskil ang salitang Martial Law sa pisara. Magpasulat sa ilang estudyante ng mga idea na nakokonekta nila rito.
4. Ilahad na ang Martial Law o Batas Militar ay idineklara ni Ferdinand E. Marcos noong Setyembre 21, 1972. Ito ay nagbibigay sa kaniya ng pagkakataong mamuno gamit ang lahat ng kapangyarihan kasama na ang kapangyarihang militar. Sa panahong ito, maraming karapatan ang nalabag. Magbigay ng halimbawa.³
5. Katulad sa ating kuwento, si Barakuda ang sumisimbolo kay Marcos. Ngunit hindi nagpatalo ang mga maliliit na isda na sumisimbolo sa mga taong laban kay Marcos noon. Alam nilang kailangan nilang ipaglaban ang kanilang karapatan kaya't nagsama-sama sila upang mapataksik siya sa puwesto.

6. Bigyan ang bawat mag-aaral ng papel at hayaan silang iguhit ang kanilang paboritong parte ng kuwento. Pagkatapos ay magsulat sila ng 3–5 pangungusap ng paghahalintulad nito sa Martial Law. Maaari rin nilang ipaliwanag bakit nila iyon nagustuhan.
7. Kung may oras pa ay puwedeng magbahagi.

Uri ng Pagtataya

- Partisipasyon
- Paggawa ng mga talata

Kagamitan

- Papel
- Lapis/Panulat
- Libro
- Mga Larawan ng Karapatan

Mga Sanggunian

¹ Laggui, V. L. & dela Cruz, N. H. (2015). *Araling Panlipunan 1: Pagkakakilanlan*. QC, PH: IBON Foundation, Inc.

² Villanueva, R. O. & Agulto, T. F. (1988). *Sina Linggit Laban Kay Barakuda*. QC, PH: Philippine Children's Television Foundation, Inc. at Cacho Publishing House, Inc.

³ Official Gazette of the Philippines. (2016). *EDSA 30 Infographics*. Retrieved from <http://www.gov.ph/edsa/infographics/>

⁴ Almario, V. S. (Ed.). (2010). *UP Diksiyonaryong Filipino*. MNL, PH: ANVIL Publishing, Inc.